

1 Bevisbörd

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

I det italienska rättssystemet regleras bevisupptagning av två separata uppsättningar regler. De processuella reglerarna anges i artiklarna 228–229 i civilprocesslagen och de s.k. materiella reglerarna i artiklarna 2730–2735 i civillagen. Uppdelningen i materiella och processuella regler är gammal och följer den uppdelning som redan gjordes i den civillagstiftning som Napoleon införde (den s.k. Napoleonkoden). I denna betonades att bevisning ska bedömas både utifrån ett statiskt perspektiv och ett dynamiskt (rent processuellt) perspektiv. I linje med ovanstående förklaras i betänkandet om civillagen att bevisning används för att göra gällande eller försvara sina rättigheter. Detta gäller både i rättsliga och utomrättsliga förfaranden, och även innan förfarandena inleds. Det är därför som reglerarna om bevisning har placerats i lagstiftningen om rättigheter. Bevisbördan regleras av sistnämnda text och inte av civilprocesslagen.

Rent allmänt regleras fördelningen av bevisbördan i civillagen. I artikel 2697 i denna anges följande: *”Den som vill göra en rättighet gällande i domstol måste bevisa de omständigheter som ligger till grund för käromålet. Den som invänder att dessa omständigheter saknar verkan eller att rättigheten i fråga har ändrats eller utsläckts måste bevisa de omständigheter på vilka invändningen grundar sig”*. Käranden måste följaktligen bevisa de omständigheter som ligger till grund för käromålet (dvs. de omständigheter som rättsligt ger upphov till de verkningar som han eller hon åberopar). Svaranden måste å sin sida bevisa de hindrande, utsläckande eller ändrande omständigheter som gör att käromålet bör ogillas. Om käranden inte lyckas bevisa de omständigheter som ligger till grund för käromålet ogillas käromålet, oberoende av om svaranden lägger fram försvarsinvändningar och oavsett bevisen för sådana. Enligt artikel 2698 i civillagen är alla avtal som leder till att bevisbördan kastas om eller ändras ogiltiga, när det rör sig om en rättighet som de berörda parterna inte kan förfoga över eller när omkastningen eller ändringen får till följd att det blir alltför svårt för någon av parterna att utöva rättigheten. Otillräckliga bevis är till nackdel för den part som är skyldig att bevisa att vissa omständigheter föreligger eller inte föreligger, dvs. käranden respektive svaranden, eftersom sådan otillräcklighet jämställs med avsaknad av bevis.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerarna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Genom artikel 115 i civilprocesslagen (ändrad genom lag nr 69 från 2009) ges domstolen tillåtelse att fastställa att faktiska omständigheter har bevisats, oavsett den bevisning som har lagts fram av käranden, om de inte uttryckligen har bestridits av svaranden. Som ett undantag från artikel 2697 i civillagen ska en faktisk omständighet anses bevisad om den inte bestrids i tid. Detta gäller inte i mål som prövas i någon av parternas utelämnade. I svarandens utelämnade anses de faktiska omständigheter som käranden har gjort gällande inte ”obestridda”, eftersom den bestämmelse som reglerar utelämnade vid rättegångar *”strider mot de italienska processrättsliga traditionerna, enligt vilka en part som underlåter att inställa sig eller inställer sig för sent aldrig anses ha gjort ett implicit erkännande”* (författningsdomstolen (*Corte Costituzionale*), dom nr 340 av den 12 oktober 2007). Om en person underlåter att inställa sig anses han eller hon enligt den italienska processrätten med andra ord inte ha gjort ett implicit erkännande, utan i stället implicit ha bestridit ett påstående. I undantagsfall anges det emellertid uttryckligen i lagstiftningen att en parts underlåtenhet att inställa sig ska anses ge upphov till en presumtion om ett specifikt beteende. Enligt artikel 789 i civilprocesslagen innebär t.ex. den omständigheten att ingen av de berörda parterna har bestridit ett projekt att projektet godkänns (se dom nr 3810 från kassationsdomstolen (*Corte Suprema di Cassazione*), avdelningen för civilrättsliga mål, underavdelning II, av den 6 juni 1988). Bevisbördan minskar vid ”presumtioner”, dvs. när lagen i fråga om bevisning fastlägger de rättsliga verkningarna av bestämda omständigheter, eller tillåter domstolen att från en känd omständighet sluta sig till en okänd (artikel 2727 i civillagen). Presumtioner delas in i 1) rättsliga presumtioner, som kan vara av två typer: presumtioner som får motbevisas (*praesumptio juris tantum*) och presumtioner som inte får motbevisas (*praesumptio juris et de jure*), och 2) enkla presumtioner, som bedöms av domstolen och som endast får godtas om de grundar sig på tyngande, specifika och samstämmiga omständigheter. Enkla presumtioner får inte heller godtas när det gäller sådana omständigheter för vilka lagen utesluter bevisupptagning genom vittnesmål (artikel 2729 i civillagen). Bevisbördan minskar även vid allmänt kända omständigheter, dvs. sådana omständigheter som vid tidpunkten och på platsen för avgörandet är kända av folk i allmänhet och som följaktligen inte kan betvivlas (artikel 115 i civilprocesslagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen ska göra en skönsmässig bedömning av bevisningen, om inte annat föreskrivs i lag. Domstolen kan även sluta sig till bevisning från de svar som parterna ger, från deras omotiverade vägran att tillåta syn som domstolen förordnat om och från deras allmänna uppträdande under förfarandet (artikel 116 i civilprocesslagen). Domstolens avgörande ska, oavsett om det rör sig om att tillmötesgå kärandens yrkanden eller om att tillmötesgå svarandens invändningar, grunda sig enbart på sådana omständigheter som helt och hållet bevisats, antingen direkt eller genom presumtioner. Domstolens avgörande får inte grunda sig på sådana omständigheter som inte bevisats, även om dessa omständigheter är möjliga eller mycket sannolika.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I italiensk rätt gäller i fråga om bevisning den princip som anges i artikel 115 första stycket i civilprocesslagen, enligt vilken domstolen ”utom i de fall som föreskrivs i lagen” ska lägga de bevis som lagts fram av parterna till grund för sitt avgörande (*dispositionsprincipen*). Några undantag från denna princip anges dock i följande artiklar i civilprocesslagen:

- Artikel 117, enligt vilken domstolen får anordna en informell utfrågning av parterna.
- Artikel 118, enligt vilken domstolen får beordra kontroll av personer och deras egendom.
- Artiklarna 61 och 191, enligt vilka domstolen får låta sig biträdas av tekniskt sakkunniga.
- Artikel 257, enligt vilken domstolen, om ett vittne hänvisar till en annan person, på eget initiativ får kalla denna andra person som vittne.
- Artikel 281-ter, enligt vilken en underrätt som enmansdomstol på eget initiativ får kalla vittnen för bevisupptagning om parterna i sina framställningar har hänvisat till personer som tycks kunna känna till de faktiska omständigheterna i ärendet.

Vid arbetstvister kan dispositionsprincipen ersättas av ett system som kännetecknas av förhørsinslag. Regler för detta finns i följande artiklar:

- Artikel 420, som föreskriver fria utfrågningar av parterna vid förhandlingen.
- Artikel 421, enligt vilken domstolen på eget initiativ när som helst får ta emot bevismedel, även om detta innebär att begränsningarna i civillagen överskrids. Vid förfaranden som rör föräldrans ansvar kan domstolen på eget initiativ förordna om bevisupptagning, inklusive inspektioner av skattepolisens (

polizia tributaria), men endast vid beslut som rör minderåriga. Vid eventuella tvister under ett skilsmässomål ska den allmänna domstolen göra en utredning av parternas inkomst, tillgångar och levnadsstandard, och ska vid behov även ta hjälp av skattepoliserna.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om en part begär bevisupptagning kan motparten begära att motbevis ska tas upp. I så fall godtar domstolen båda framställningarna om bevisupptagning, om den anser att de omständigheter som åberopas är relevanta för avgörandet.

Om domstolen godtar bevismedlen, ska den därefter pröva dessa.

När bevisupptagningen har avslutats inleds överläggningarna i ärendet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Bevisning definieras traditionellt som ett medel att göra en viss faktisk omständighet känd, dvs. att påvisa och styrka denna, eller som ett sätt att övertyga domaren om att de faktiska omständigheter som görs gällande faktiskt föreligger. För att en begäran om bevisupptagning ska vara tillåten måste den "kunna tas upp till sakprövning" och vara "relevant". För att en begäran om bevisupptagning ska kunna tas upp till sakprövning får den inte strida mot något förbud i lagen (t.ex. artikel 2726 i civillagen om betalningar). Domstolen måste med andra ord fastställa huruvida den särskilda utredningsåtgärd som föreslås strider mot lagen. Så kallad "atypisk" bevisning, som inte beskrivs i civillagen, omfattas också av de förbud som anges i lagstiftningen. Bedömningen av huruvida bevisningen är relevant görs däremot ur en annan synvinkel och avser "de fakta som utgör föremålet för bevisningen". För att begäran om bevisupptagning ska prövas måste domstolen fastställa huruvida de faktiska omständigheter som bevisningen är tänkt att bevisa verkligen kommer att ha en inverkan på domen i målet. Faktiska omständigheter som inte har någon betydelse för om begäran godtas eller avslås prövas därför inte, även om de har styrkts. För att domstolen ska få lov att bedöma bevisningens relevans måste begäran uppfylla minimikraven i fråga om specificitet. Begäran måste således innehålla tre olika typer av information, nämligen information om plats (VAR), historik (NÄR), och funktion (I VILKET SYFTE). Faktiska omständigheter som inte uttryckligen har bestridits behöver inte styrkas (artikel 115 i civilprocesslagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I italiensk rätt indelas bevismedel i skriftlig bevisning och annan bevisning. Bevisning som regleras av civillagen betecknas som "typisk" bevisning.

Skriftlig bevisning omfattar

officiella handlingar (artikel 2699 ff. i civillagen),

privata handlingar (artikel 2702 ff. i civillagen),

telegram (artikel 2705 ff. i civillagen),

privata brev och uppteckningar (artikel 2707 ff. i civillagen),

företags bokföringsdokument (artikel 2709 ff. i civillagen),

mekaniskt framställda kopior (artikel 2712 ff. i civillagen),

kopior av handlingar och avtal (artikel 2714 ff. i civillagen).

Elektroniska handlingar utgör också bevisning.

Annan bevisning omfattar

vittnesmål (artikel 2721 ff. i civillagen),

skriftliga vittnesutsagor (artikel 257-bis i civillagen),

erkännanden (artikel 2730 ff. i civillagen),

formella förhör (artikel 230 i civillagen),

utsagor avgivna under sanningsförsäkran (artikel 2736 ff. i civillagen),

bevis som framkommit genom syn (artikel 258 ff. i civillagen).

Därutöver kan rätten tillfråga sakkunniga, som då ska bidra med sakkunskaper som rätten inte själv besitter. I det italienska processuella systemet finns ingen avslutande bestämmelse om bevismedels obligatoriska karaktär, eftersom det i princip inte är förbjudet att lägga fram bevismedel. Enligt italiensk rättspraxis får emellertid s.k. atypisk bevisning inte kringgå förbud eller preklusion som fastställts i bestämmelser som till sin natur varken är materiella eller processuella. I annat fall skulle det vara möjligt att lägga fram falsk bevisning som annars inte skulle ha godtagits, eller som skulle ha krävt lämpliga garantier för att kunna godtas.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesmål godtas av domstolen (artikel 245 i civilprocesslagen). Domstolen kallar vittnen att inställa sig för att höras. Om de inte gör detta kan tvångsåtgärder tillgripas eller viten utdömas. Domstolen fastställer tid, plats och tillvägagångssätt för bevisupptagningen. På begäran av den part i vars intresse det ligger att ett vittne hörs kallar delgivningsmannen vittnet till rätten. Vittnet läser upp den text där han eller hon förbinder sig att säga sanningen och förhörs av domstolen (det är förbjudet för parterna att förhöra vittnen direkt). Bestämmelsen gör det möjligt för domstolen att med parternas medgivande förordna att vittnesmålet ska avges skriftligen (artikel 257-bis i civilprocesslagen). Sakkunniga utses av domstolen, som också formulerar frågorna och kallar de sakkunniga till förhandling där dessa vittnar under ed. I allmänhet utarbetar den sakkunnige en skriftlig rapport, men domstolen kan också begära att den sakkunnige ska svara muntligt vid förhandlingen (artikel 195 i civilprocesslagen). Skriftlig bevisning ingår i processen så snart den förts in i parternas ärendeakter, vilket kan vara när målet inleds eller senare, förutsatt att den lagstadgade tidsfristen iakttas (som inte får överskrida de tidsfrister som fastställts för förhandlingen i enlighet med artikel 183 i civilprocesslagen, för vanliga faktainsamlingsförfaranden).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

De bevismedel som har högst bevisvärde enligt italiensk rätt är offentliga handlingar (den enda invändning som får göras mot sådana är att det rör sig om förfalskningar) och presumptioner som inte får motbevisas. En offentlig handling (artikel 2699 ff. i civillagen) är ett dokument som upprättats i enlighet med gällande formkrav av en notarie (*notaio*) eller annan offentlig tjänsteman som har behörighet att bekräfta dokumentets offentliga status på den plats där det upprättas. En offentlig handling har full beviskraft så länge inga fel i handlingen påvisats. Den har alltså ett absolut och ovillkorligt bevisvärde. Presumptioner som inte får motbevisas (artikel 2727 i civillagen) har ännu högre bevisvärde, eftersom inga motbevis får läggas fram mot dessa.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Enligt lagen kan vissa omständigheter bevisas enbart med vissa typer av bevis, i en del fall enbart med offentliga handlingar och i andra fall enbart med skriftliga bevis (dvs. offentliga eller privata handlingar).

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnen är skyldiga att avge vittnesmål om inte annat anges i lag. I lagen finns bestämmelser om obehörighet att vittna, om förbud mot att vittna och om möjligheten att avstå från att vittna. Vittnesplikten följer indirekt av domstolens rätt att, om ett vittne underlåter att infinna sig, enligt artikel 255 i civilprocesslagen förordna att vittnet ska hämtas till rätten eller utdöma vite.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Enligt straffprocesslagen, som civilprocesslagen hänvisar till, finns möjligheten att avstå från att vittna om vittnesmålet skulle kunna innebära brott mot tystnadsplikt eller röjande av företagshemlighet eller statshemlighet.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett vittne finner sig vid rätten men utan giltigt skäl vägrar avlägga vittnesmål eller om det finns goda skäl att misstänka att det vittnesmål som avläggs är falskt eller att vittnet undanhåller information, ska undersökningsdomaren enligt artikel 256 i civilprocesslagen anmäla vittnet till åklagarmyndigheten, till vilken en kopia av förhørsprotokollet vidarebefordras.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

En person som har ett personligt intresse i de faktiska omständigheterna i målet får inte vittna, eftersom det intresse som han eller hon har i målet kan medföra en rätt att delta som part i målet (artikel 246 i civilprocesslagen). När det gäller **parter i en tvist, som självklart inte kan användas som vittnen**, föreskrivs **formella förhör** i det italienska rättssystemet. Förhören syftar till att få fram ett erkännande från en part (artikel 228 i civilprocesslagen). De måste respektera de allmänna bevisreglerna och framför allt (artikel 230 ff. i civilprocesslagen) måste all bevisning läggas fram som separat och specifik bevisning. Den berörda parten måste besvara frågorna personligen och får inte läsa inläst från anteckningar, om inte detta visar sig nödvändigt och har godkänts av domstolen. De frågor som ställs till parter vid ett formellt förhör måste avse de faktiska omständigheter som åberopats som bevisning och som godkänts i beslutet att hålla ett formellt vittnesförhör. Frågor om andra faktiska omständigheter kan emellertid också ställas om båda parter går med på detta och domstolen anser att det skulle vara till hjälp i målet. Om en part utan motivering underlåter att inställa sig till ett formellt förhör, eller vägrar att delta i ett sådant förhör, kan detta leda till att de faktiska omständigheter som bevisningen avser **godtas**. Så sker om domstolen anser att de bör godtas mot bakgrund av annan bevisning. Om en part vägrar att svara på frågor eller underlåter att inställa sig innebär detta enligt fast rättspraxis inte automatiskt ett implicit erkännande, utan snarare en omständighet som tillsammans med annan bevisning kan göra det möjligt för domstolen att dra slutsatser om de faktiska omständigheter som anförts under förhöret.

Domstolen kan inte vidta några andra tvångsåtgärder än de som beskrivits ovan.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen leder förhöret av vittnet genom att ställa direkta frågor till vittnet rörande de godtagna omständigheterna i ärendet och sådana frågor som parternas företrädare med hänvisning till dessa omständigheter under loppet av förhöret begär ska ställas.

Trots att civilprocesslagen inte innehåller några explicita skrivningar om att använda videokonferens tillåts detta i det italienska rättssystemet. Enligt artikel 202 i civilprocesslagen ska undersökningsdomaren när han eller hon förordnar att bevis ska upptas fastställa tid, plats och tillvägagångssätt för detta. Inom ramen för denna bestämmelse kan domaren förordna bevisupptagning genom videokonferens. Enligt artikel 261 i civilprocesslagen får domstolen också förordna att vittnesmålet ska spelas in på film med hjälp av mekaniska medel, verktyg eller metoder.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domstolen tar inte hänsyn till bevisning som inte begärts och godtagits i vederbörlig ordning.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

En parts utsaga som är till fördel för honom eller henne räknas inte som bevis. Ett erkännande (som således har negativa bibetydelser) som avgetts under ett **formellt förhör** (se punkt 2.11) räknas dock som bevis till nackdel för den part som gjorde erkännandet.

Senaste uppdatering: 21/07/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.